

**РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ТА ГАЛУЗЕЙ.
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ**

УДК 330.34:334.711

Р.І. Жовновач, доц., д-р екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Концептуальні основи забезпечення життєздатності промислових підприємств

Стаття присвячена проблемі забезпечення життєздатності промислових підприємств. Розглянуто понятійний апарат та узагальнено основні положення концепцій життєздатності економічних систем, виокремлено складові елементи системи. Запропоновано основні напрями практичного застосування концептуальних основ забезпечення життєздатності промислових підприємств, які викладені у вигляді рекомендацій щодо формування вихідних умов їх функціонування та подальшого розвитку. Впровадження заходів підвищення життєздатності промислових підприємств в процесі їх розвитку рекомендовано здійснювати на основі забезпечення гнучкого управління.

промислове підприємство, життєздатність, забезпечення функціонування, забезпечення розвитку, стійкість, надійність, економічна безпека, адаптація

Р.И. Жовновач, доц., д-р экон. наук

Кировоградский национальный технический университет, г. Кропивницкий, Украина

Концептуальные основы обеспечения жизнеспособности промышленных предприятий

Статья посвящена проблеме обеспечения жизнеспособности промышленных предприятий. Рассмотрен понятийный аппарат и обобщены основные положения концепций жизнеспособности экономических систем, выделены составляющие элементы системы. Предложены основные направления практического применения концептуальных основ обеспечения жизнеспособности промышленных предприятий, изложенные в виде рекомендаций по формированию исходных условий их функционирования и дальнейшего развития. Внедрение мероприятий по повышению жизнеспособности промышленных предприятий в процессе их развития рекомендуется осуществлять на основе обеспечения гибкого управления.

промышленное предприятие, жизнеспособность, обеспечение функционирования, обеспечение развития, устойчивость, надежность, экономическая безопасность, адаптация

Постановка проблеми. Обставини функціонування промислових підприємства в умовах складного економічного становища та нестабільності зовнішнього середовища в Україні передбачають необхідність забезпечити їх здатність адаптуватись до зовнішнього середовища та здійснювати свою діяльність, виходячи з ситуаційної специфіки ринку. Адже відсутність адекватних вимогам ринку методів та інструментів управління підприємством здатна негативно вплинути на задоволення інтересів агентів ринку, що отримують вираз в замовленнях, відповідних мінімальному періоду відволікання оборотних коштів як з боку підприємства-виробника, так і з боку замовника, а також на формування надійних та гнучких партнерських відносин, що, в кінцевому рахунку, гальмує або перешкоджає ефективному функціонуванню та сталому економічному розвитку підприємств.

Таким чином, виникає потреба у впровадженні вітчизняними промисловими підприємствами механізму забезпечення їх життєздатності, спрямованого на вирішення проблеми економічної безпеки, адаптації до динамічного та нестійкого ринкового середовища, формування та підтримання необхідних умов функціонування та ефективного розвитку підприємств.

© Р.І. Жовновач, 2016

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним аспектам забезпечення життєздатності підприємств присвячені праці як українських, так і закордонних вчених. Зокрема, на визначення поняття «життєздатність» та представлення її як системи, спрямовані наукові дослідження С. Біра [19-21], У.Р. Ешбі [17], Ю. Г Лисенка, В.Н. Тимохіна [11], Л. Н. Сергєєвої [15] та інших. Питання, пов'язані із забезпеченням функціонування та розвитку життєздатності промислових підприємств, перебувають у центрі уваги А.Ю. Альхіна [1], В. Кифяка [6], Т.І. Лепейко [9], Ю.С. Погорелова [13], Г.М. Шпілевської [16] та ін.

Враховуючи вагомі напрацювання з питань забезпечення життєздатності промислових підприємств, слід відзначити наявність неузгоджених точок зору щодо розуміння категорій функціонування та розвитку підприємства, певних протиріч між ними та недостатність конкретизації заходів їх забезпечення.

Постановка завдання. Метою даної статті є розвиток концептуальних основ і методичних підходів, а також розробка практичних рекомендацій із забезпечення життєздатності промислових підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне промислове підприємство є складною відкритою виробничо-господарською та соціальною системою, життєздатність якої залежить від того, наскільки воно спроможне протистояти різноманітним негативним проявам зовнішнього середовища та адаптуватися до змін в процесі розвитку.

В основу дослідження сутності життєздатності підприємства покладено визначення Росса Ешбі сформульоване на "законі необхідної різноманітності" у 1932 р., відповідно до якого, життєздатність представлено як здатність керуючої системи долати зростання ентропії керованої системи [17].

Вирішення проблеми забезпечення життєздатності систем на всіх рівнях отримало продовження у розробленій моделі життєздатної системи (Viable System Model) Стеффорда Біра, якій він присвятив три праці «Мозок фірми» (1972), «Серце підприємства» (1979) і «Системи діагностування лінійної частини організацій» (1985) [19-21].

Він вважав життєздатною системою, яка організована для задоволення вимог виживання в умовах зміни зовнішнього середовища. Запропонована С. Біром модель передбачає включення одних життєздатних систем до складу інших. При цьому розробником виокремлено п'ять взаємодіючих систем, перші три з яких пов'язані з оперативною діяльністю організації, четверта зі стратегічною, а п'ята покликана відповідати за рівновагу між оперативною діяльністю та стратегією розвитку, формуючи директивні вказівки щодо забезпечення життєздатності організації.

Сучасні наукові погляди спрямовані на дослідження різних аспектів життєздатності виробничо-економічних та соціально-економічних систем. Зауважимо, що більшість з них зосереджена на розумінні сутності життєздатності, яка розкривається в таких аспектах:

- здатності системи до функціонування і розвитку;
- адаптивності системи до зовнішніх умов функціонування.

Так, згідно з концепцією Л.Н. Сергєєвої, життєздатна система – це система, що здатна нескінченно довго зберігати й підтримувати самостійне існування [15, с.37]. Забезпечення життєздатності при цьому здійснюється за такими напрямками:

1. Забезпечення існування системи через надійність (структурну стійкість) та стійкість при взаємодії з зовнішнім середовищем.
2. Забезпечення розвитку системи через потенціал розвитку (живучість, адаптивність) та мотивацію до розвитку (активність).

Згідно визначення Ю.Г. Лисенка, життєздатність економічної системи характеризується її можливістю функціонування протягом необмеженого періоду часу в умовах дії збурюючих факторів при прийнятному рівні ефективності [11].

Альохін А.Б. розуміє під життєздатністю підприємства можливість досягати власні економічні цілі, інакше кажучи, задовольняти інтереси його власників (вищого менеджменту) в довгостроковій перспективі за рахунок власних можливостей, не звертаючись за допомогою зовні [1, с. 23].

Г.М Шпілевська розглядає життєздатність підприємства як сукупність властивостей, що забезпечують існування і розвиток підприємства в реальних умовах зовнішнього середовища, та які виявляються у взаємодії з нею [16, с. 113].

На міжнародній конференції (96-а сесія Міжнародного бюро праці, 2007 р.) представлено концепцію «життєздатного підприємства», яка взаємопов'язана з загальним підходом до проблем сталого розвитку – форми прогресу, що дозволяє задовольняти потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу можливість і здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби, що вимагає цілісного, збалансованого і комплексного погляду на процес розвитку [10, с. 6].

Узагальнення основних положень концепцій, обґрунтованих цими вченими, дозволяє виокремити дві взаємопов'язані складові забезпечення життєздатності промислових підприємств (рис.1.):

- а) функціонування – підтримка життєздатності, збереження функцій, що визначають її цілісність, якісну визначеність, сутність характеристики;
- б) розвиток – набуття нової якості, що зміцнює життєдіяльність у динамічних умовах зовнішнього середовища.

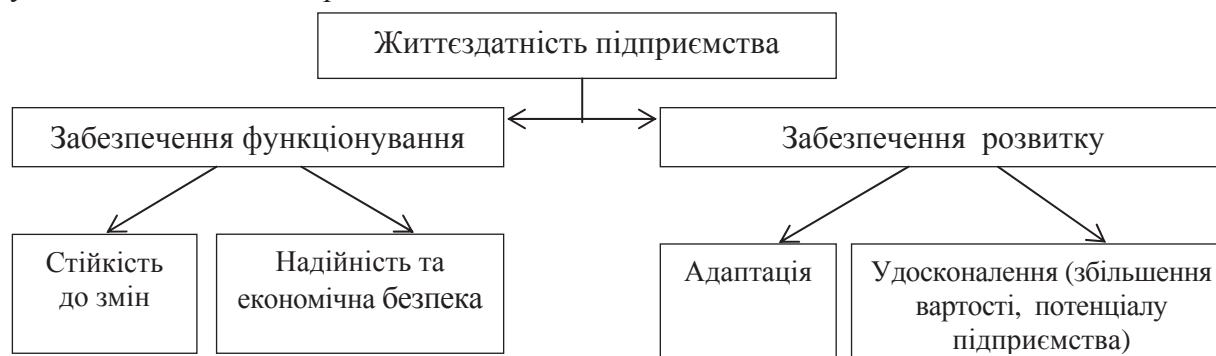

Рисунок 1 – Складові забезпечення життєздатності промислових підприємств

Джерело: узагальнено авторами на основі опрацювання джерел [5; 13-14].

Аналіз економічної літератури [6; 7; 9; 13] дозволяє виокремити підходи щодо взаємозв'язку понять функціонування та розвитку підприємства в контексті забезпечення його життєздатності.

Відповідно до першого підходу [7], функціонування передбачає розвиток, тобто процес функціонування проявляється у життєдіяльності підприємств, яка розглядається як процес підтримки режиму реалізації усіх виробничих функцій, що визначають діяльність підприємства.

Другий підхід [6; 9] ґрунтується на взаємопов'язаності та взаємозумовленості процесів функціонування та розвитку, з одного боку, та на їх відособленості, з іншого. В цьому випадку процес життєдіяльності підприємства розглядається як взаємозв'язок функціонування та розвитку. Таким чином, для того, щоб розвиватися, підприємство повинно функціонувати, і навпаки – його функціонування неможливе без розвитку.

У відповідності до третього підходу [13] розвиток підприємства є принципово непостійним, тобто таким, що не обов'язково присутній у кожний момент часу існування. Можлива відсутність розвитку у кожний момент часу існування

підприємства дозволяє стверджувати, що розвиток не обов'язково буде безперервним в процесі забезпечення життєздатності підприємства.

Як свідчать дослідження провідних фахівців, вихідні умови функціонування промислового підприємства формуються до початку процесу виробництва продукції на етапах розробки та запровадження на підприємстві нормативів стратегічного маркетингу, стратегічного та інноваційного менеджменту. Основні види робіт з формування вихідних умов функціонування промислового підприємства наведено на рис. 2.

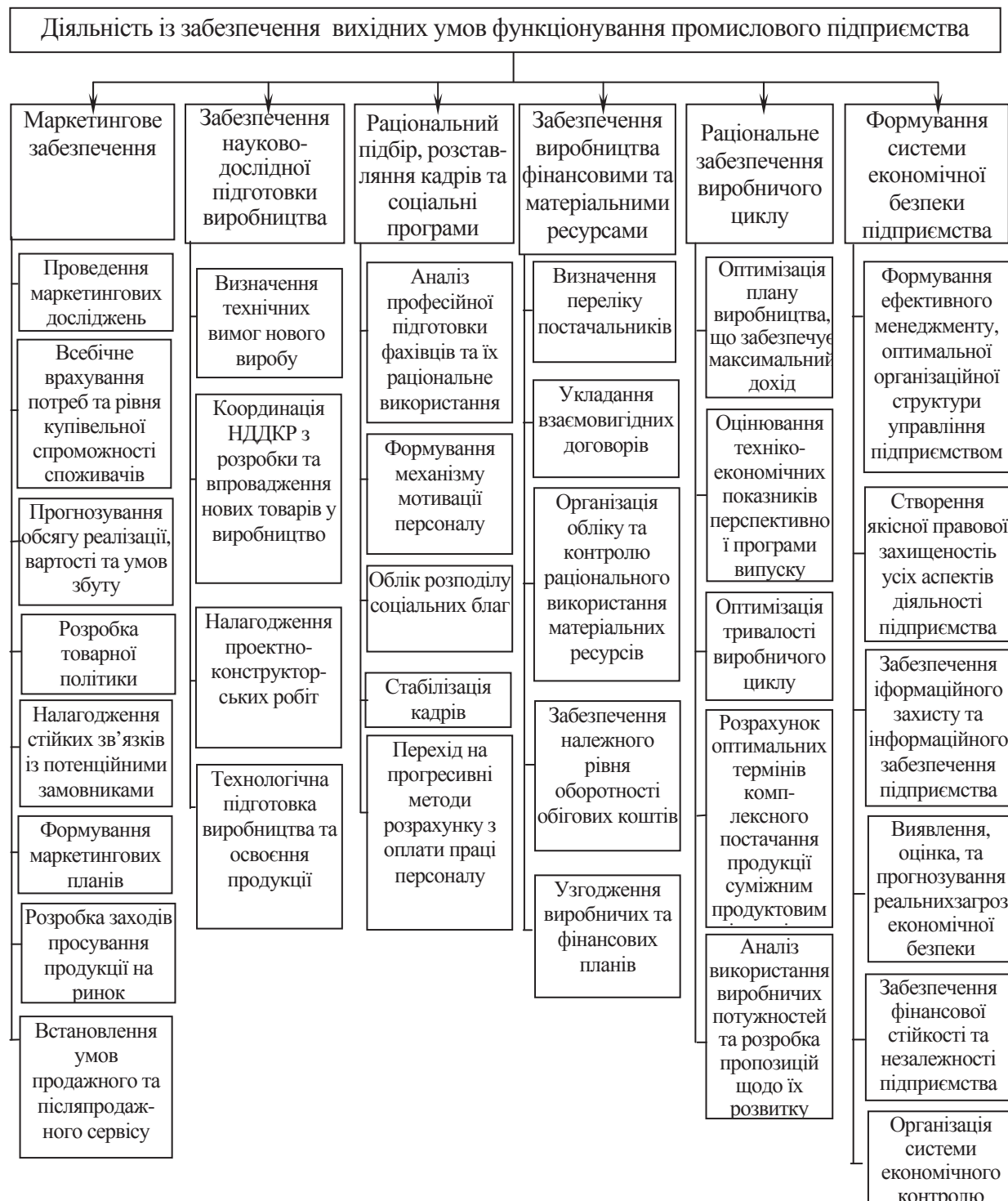

Рисунок 2 – Напрями діяльності із забезпечення вихідних умов функціонування промислового підприємства

Джерело: розроблено автором.

Формування вихідних умов функціонування промислового підприємства доцільно розпочинати з проведення маркетингових досліджень ситуації на ринку для прийняття обґрунтованих управлінських рішень та розробки ефективної стратегії розвитку. Після виготовлення товару, на стадії його просування до споживача, вишукуються методи та засоби максимальної реалізації сформованих конкурентних переваг підприємства, що були закладені на стадії їх довиробничого обґрунтування [5, с. 523]. За сучасних умов господарювання передумовою забезпечення життєздатності є створення ефективної системи безпеки промислового підприємства, що здатна підвищити ступінь обґрунтованості управлінських рішень та спрямованої на усунення дестабілізуючого впливу можливих загроз.

Промислове підприємство необхідно домагатися того, щоб їх основна діяльність постійно, ефективно і раціонально, продукувала додану вартість. У разі постійних змін зовнішнього середовища підприємства, аби відповідати вимогам покупців, успішно конкурувати та бути життєздатними, мають розвиватись, адаптуючись або, навіть, випереджаючи такі зміни.

У широкому розумінні розвиток – зміна станів, яка відбувається за умови збереження їх базису, вихідного стану, що породжує новий стан. Р.О. Побережний [12, с. 91] визначає розвиток організації як спрямовану зміну її якісного стану, структури, складу або властивостей, кількісних чи якісних змін елементів організації. Е.М. Коротков, розглядаючи розвиток на рівні підприємства, трактує його як сукупність змін, які ведуть до появи нової якості і зміцнення життєвості системи, її здатність чинити опір руйнівним силам зовнішнього середовища [7, с. 296]. В. Кифяк характеризує розвиток підприємства як динамічну систему взаємодіючих підсистем, передумов, факторів і принципів, які формують вектор кількісних і якісних змін функціонування підприємством, спрямованих на досягнення пріоритетів [6, с. 193].

Порівняльний аналіз наведених визначень дає змогу виділити основні ознаки розвитку промислового підприємства: якісний характер змін, їх незворотність, спрямованість, адаптація до зовнішнього середовища, удосконалення системи, підвищення ефективності її функціонування, збільшення вартості підприємства, підвищення рівня конкурентоспроможного потенціалу, досягнення змінюваних глобальних цілей підприємства, внутрішня інтеграція підприємства, підвищення його життєздатності.

Впровадження заходів підвищення життєздатності промислового підприємства в процесі їх розвитку доцільно здійснювати на основі забезпечення гнучкого управління підприємством. В економічній літературі представлено різні погляди науковців щодо визначення гнучкості відносно розвитку підприємства: здатність уміло й швидко пристосовуватися до різних обставин, пов'язаних з автоматичним переналадженням обладнання відповідно до мінливих потреб виробництва [2, с. 187]; здатність до адаптації, модернізації, реформації [8, с. 185]; механізм, який дає змогу боротися з нестабільністю внутрішнього і зовнішнього середовища організації [18, с. 42]; спроможність суб'єкта господарювання оновлювати номенклатуру продукції через організаційно-технологічні зміни у виробництві й управлінні, для забезпечення прибутковості й конкурентоспроможності діяльності [4, с. 3–4]; властивість органів апарату управління змінювати відповідно до виникаючих завдань свою роль у процесі прийняття рішень і налагоджувати нові зв'язки, не порушуючи властивої даній структурі впорядкованості відносин [3, с. 199].

Гнучкість підприємства, з точки зору забезпечення його життєздатності, доцільно розглядати як здатність отримувати та використовувати необхідний результат діяльності у поточному періоді, що дозволяє йому без докорінної зміни основних виробничих фондів освоювати протягом передбачуваних термінів

необхідну кількість виробів, що можуть бути затребувані ринком і які, в свою чергу, дозволяють у подальшому отримувати необхідні результати, що гарантовано забезпечують виживання та розвиток підприємства. Забезпечення гнучкого управління промислового підприємства здійснюється відповідно до схеми, наведеної на рис. 3.

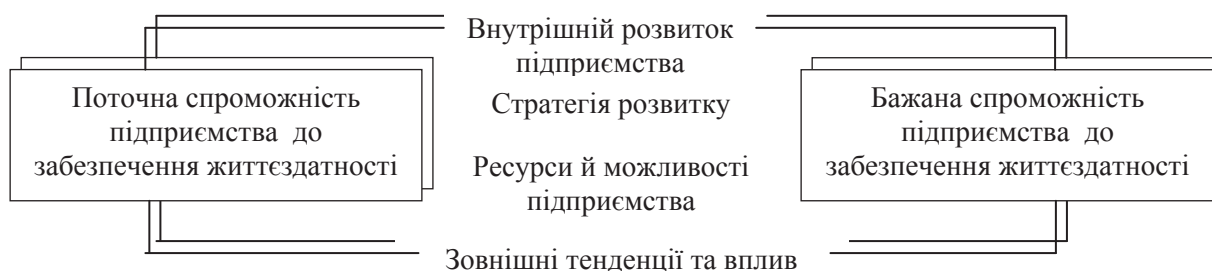

Рисунок 3 – Гнучке управління як засіб забезпечення життєздатності промислового підприємства
Джерело: розробка автора.

Досягнення бажаної спроможності до забезпечення життєздатності промислового підприємства у процесі його розвитку передбачає не лише наявність очікуваних проблем, що пов'язані з теперішнім станом системи, але й непередбачувані зміни нестабільних (кризових) вихідних умов діяльності під впливом науково-технічного прогресу, соціально-політичних факторів тощо. Фахівці зі стратегічного розвитку промислового підприємства в умовах нестабільності та посилення впливу зовнішнього середовища на внутрішні параметри розвитку стверджують – традиційні напрями управління, що продукуються у внутрішньому середовищі діяльності (організація виробництва, зниження витрат, ефективність використання всіх видів ресурсів, зростання продуктивності праці) – не забезпечують успішної протидії загрозам, що функціонують зовні його [5, с. 526]. За цією парадигмою, пристосування до зовнішнього середовища стає першочерговим завданням забезпечення життєздатності підприємства і отримує прояв у характері стратегічного прогнозування та гнучкому його розвитку.

Збільшення промислового потенціалу у процесі розвитку вимагає поглиблення рівня сегментації виробництва, який реалізується у ході диверсифікації діяльності підприємства – методу стратегічного управління на основі багатопродуктового підходу. Не зважаючи на окремі негативні особливості диверсифікації, з точки зору класичної теорії організації, саме вона є одним з найбільш дієвих способів забезпечення високого рівня загальної ефективності нового виробництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Впровадження у практичну діяльність промислових підприємств наведених рекомендацій щодо формування вихідних умов їх функціонування та розвитку сприятиме прийняттю обґрунтованих рішень щодо вибору напряму стратегічного розвитку, а підвищення життєздатності промислових підприємств на основі забезпечення гнучкого управління дозволить у подальшому отримувати бажані результати. Це гарантовано забезпечить їх виживання та покращення діяльності в умовах нестабільності та посилення впливу зовнішнього середовища на внутрішні параметри їх розвитку.

Подальші наукові дослідження у даному напрямі доцільно пов'язати з розробкою методичних підходів до визначення поточного та прогнозування перспективного рівня життєздатності промислового підприємства і рекомендацій щодо їх використання, а також з обґрунтуванням ефективних механізмів управління життєздатністю.

Список літератури

1. Алёхин А.Б. Жизнеспособность промышленных предприятий: формализация и оценка [Текст] / А.Б. Алёхин // Вісник Маріупольського державного університету. – 2012. – №3 – С.22–31.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: Перун, 2001. – 1140 с.
3. Воронкова А.Е. Управлінські рішення в забезпеченні конкурентності підприємства: організаційний аспект : монографія [Текст] / А.Е. Воронкова, Н.Г. Калюжная, В.І. Отенко. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2008 – 512 с.
4. Грачов О.В. Управління розвитком гнучкості підприємства : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 [Текст] / О.В. Грачов; Харк. нац. екон. ун-т. – Харьков, 2006. – 20 с.
5. Жовновач Р.І. Концептуальні засади формування та підтримання необхідного рівня конкурентоспроможності підприємств сільськогосподарського машинобудування [Електронний ресурс]./ Р.І. Жовновач, Д.В. Василенко // Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове видання. – 2014. –Вип. 2. – С. 522–527. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/>.
6. Кифяк В. Теоретичні основи визначення категорії «розвиток підприємства» [Текст] / В. Кифяк // Економічний аналіз : зб. наук. пр. / Тернопільський нац. екон. ун-т. – 2011. – Вип. 8, ч. 2. – С. 190–194.
7. Коротков Э.М. Концепция менеджмента [Текст] / Э.М. Коротков. – М.: Инжиниринго-Консалтинговая компания “Дека”, 1996. – 304 с.
8. Латфуллин Г.Р. Теория организации : учебник для вузов [Текст] / Г.Р. Латфуллин, А.В. Райченко. – СПб. : Питер, 2005. – 395 с.
9. Лепейко Т.І. Розкриття сутності функціонування та розвитку підприємства [Текст] / Т.І. Лепейко, О.В. Мазоренко // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наукових праць : у 5 т. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – Вип. 232, Т. V. – С. 1226–1231.
10. Международная конференция труда, 96-я сессия, 2007 г. Доклад VI Содействие жизнеспособным предприятиям.Международное бюро труда Женева.
11. Методология моделирования жизнеспособных систем в экономике : [монографія] [Текст] / Ю.Г. Лысенко, В.Н. Тимохин, Р.А. Руденский [и др.]. – Донецк : Юго-ВостокЛтд, 2009. – 350 с.
12. Побережний Р.О. Основні напрямки розвитку підприємств машинобудування [Текст] / Р.О. Побережний // Вісник національного технічного університету "ХПІ". – Харків, 2012. – № 13. – С. 90–100.
13. Погорелов Ю.С. Развитие предприятия: понятия та виды [Текст] / Ю.С. Погорелов // Культура народов Причерноморья. – 2006. – № 88. – С. 75–81.
14. Пономаренко В.С. Стратегічне управління розвитком підприємства : навчальний посібник [Текст] / В.С. Пономаренко, О.І. Пушкар, О.М. Тридід. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2002. – 640 с.
15. Сергеева, Л.Н. Концепція моделювання стійкості життєздатної соціально-економічної системи [Текст] / Л.Н. Сергеева, А.В. Бакурова // Економічна кібернетика: зб. наук. пр. – Донецьк, 2009. – Вип. 55-56. – С. 36–42.
16. Шпілевська Г.М. Механізм формування фінансової життєздатності підприємства на основі принципів організації життєздатних систем Стаффорда Біра [Текст] / Г.М. Шпілевська // БизнесИнформ : наук. журнал. – 2010. – № 5 (1). – 113–117 с.
17. Эшби У.Р. Введение в кибернетику / У.Р. Эшби. – М.: Наука, 1975. – 427 с.
18. Beach R. Theory and methodology: a review of manufacturing flexibility / R. Beach, A.P. Muhlemann, D.H.R. Price, A. Paterson, J.A. Sharp // European Journal of Operational Research. – 2000. – 122 (1). – С. 41–57.
19. Beer S. Brain of the Firm / S. Beer. – Allen Lane. The Penguin Press, London, Herderand Herder, USA, 1972. – 364 p.
20. Beer S. The Heart of Enterprise / S. Beer. – John Wiley, London and NewYork, 1979. – 250 p.
21. Beer S. Diagnosing the System for Organizations / S. Beer. – John Wiley, NewYork, 1985. – 340 p.

References

1. Aljohin, A.B. (2010). Zhyznospobnost' promyshlennykhpredpriyatyy: formalyzatsyya y otsenka [Viability of industrial enterprises: formalization and evaluation]. *Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu : Seriya "Ekonomika"*. – *Bulletin of Mariupol State University. Series: Economics, Vol. 3, 22–31* [in Russian].
2. Busel, V.T. (2004). *Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy* [Great Dictionary of Modern Ukrainian]. Irpin : VTF "Perun" [in Ukrainian].
3. Voronkova, A.E., Kalyuzhna, N.G. & Otенko, V.I. (2008). *Upravlinski rishennya u zabezpechenni*

- konkurentospromozhnosti pidpriemstva: organizatsiyniy aspekt [Management decisions in support of competitiveness of enterprises: an organizational perspective].* Kharkov: INZhEK [in Ukrainian].
4. Hrachov, O.V. (2006). Upravlinnia rozvytkom hnuchkosti pidpriemstva [Management of the development of flexibility of an enterprise]. *Extended abstract of candidate's thesis.* Kharkiv [in Ukrainian].
 5. Zhovnovach R.I., & Vasylenko D.V. (2014). Kontseptualni zasady formuvannia ta pidtrymannia neobkhidnogo rivnia konkurentospromozhnosti pidpriemstv silskohospodarskoho mashynobuduvannia [Conceptual principles of formation and support of the required level of competitiveness at agricultural machinebuilding enterprises]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky–Global and national economic problems, 2, 522-527.* Retrieved from <http://global-national.in.ua> [in Ukrainian].
 6. Kyfyak, V. (2011). Teoretychni osnovy vyznachennya katehoriyi «rozvytok pidpriyemstva» [Theoretical basis of the definition of «enterprise development»]. *Ekonomichny`j analiz. – Economic analys, Vol. 2, 8, 190-194* [in Ukrainian].
 7. Latfullin, G.R., & Rajchenko, A.V. (2005). *Teorija organizacii: Uchebnik dlja vuzov [Theory of organization: textbook for high schools].* Saint Petersburg: Piter [in Russian].
 8. Lepeiko, T. I., & Mazorenko, O.V. (2007). Rozkryttia sutnosti funktsionuvannia ta rozvytku pidpriemstva [Disclosure of functioning and development]. *Ekonomika: problemyteorii ta praktyky. - Economy: problems of theory and practice, Vol. V, 232, 1226-1231* [in Ukrainian].
 9. International Labour Conference, 96th session «The promotion of sustainable enterprises». (n.d.). *Report VI.* Geneva [in Russian].
 10. Lysenko, Yu.G., Timokhin, V.N., & Rudenskiy, R.A. (2009). *Metodologiiia modelirovaniia zhiznesposobnykh sistem v ekonomike [Modeling methodology viable systems in the economy].* Donetsk: Yugo-Vostok [in Russian].
 11. Poberezhnyi, R.O. (2012). Osnovni napriamky rozvytku pidpriemstv mashynobuduvannia [Main areas of machine building]. *Kharkov: Visnyk NTU «KhPI». - Bulletin of National Technical University "KPI", 13, 90-100* [in Ukrainian].
 12. Pohorielov, Yu.S. (2011). Rozvytok pidpriemstva: poniattia ta vydy [Development company: concept and types]. *Kultura narodov Prychernomorja - Culture of Black Sea Region, 88, 75-81* [in Ukrainian].
 13. Ponomarenko, V.S., Pushkar, O.I. & Trydid, O.M. (2002). *Stratehichne upravlinnia rozvytkom pidpriemstva [Strategic management of enterprise development].* Kharkiv: KhDEU [in Ukrainian].
 14. Sergeeva, L.N., & Bakurov, A.V. Kontseptsiiia modeliuвання stiičnosti zhyttiezdatsnoei sotsialno-ekonomichnoi systemy [The modeling concept of the stability of a viable socio-economic system]. *Ekonomichna kibernetika. – Economic Cybernetic, 55-56, 36 – 42* [in Ukrainian].
 15. Shpilyevska, G.M. (2010). Mekhanizm formuvannia finansovoi zhyttiezdatsnosti pidpriemstva na osnovi pryntsyypiv orhanizatsii zhyttiezdatsnykh system Stafforda Bira [Mechanism of formation of financial sustainability of enterprise on the basis of principles of organization of sustainable forces of Anthony Stafford Beer]. *Byznes ynform. - Business Inform, 5(1), 113-1171* [in Ukrainian].
 16. Ashby W.R. (1975). *Vvedenye v kybernetyku [An Introduction to Cybernetics].* Moscow: Izdatelstvo inostrannoi literatury [in Russian].
 17. Beach, R., Muhlemann, A.P., Price, D.H.R., Paterson, A., & Sharp, J.A. (2000). Theory and methodology: a review of manufacturing flexibility. *European Journal of Operational Research, 122 (1), 41–57* [in English].
 18. Beer, S. (1972). *Brain of the Firm.* London: Allen Lane, The Penguin Press, Herderand Herder [in English].
 19. Beer, S. (1979). *The Heart of Enterprise.* London and New York : John Wiley [in English].
 20. Beer, S. (1985). *Diagnosing the System for Organizations.* New York: John Wiley [in English].

Ruslana Zhovnovach, Associate Professor, Doctor of Economics
Kirovograd National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Conceptual Bases for Viability Support of Industrial Enterprises

The article discloses the issue of viability support of industrial enterprises. The conceptual framework was considered and the main concepts of viability of economic systems were generalised. The constituents of the system of viability support of the enterprise were highlighted. They are resistance to changes, reliability and economic security of the enterprise, adaptation and improvement.

The main directions of practical application of conceptual frameworks to ensure viability of industrial enterprises were suggested in the form of recommendations for the formation of initial conditions of their operation and further development. The implementation of these measures will enable taking justified decisions on the choice of strategic development of the enterprises.

The implementation of measures to improve the viability of industrial enterprises in their development is recommended to carry out on the basis of flexible management that will further bring positive results that

provide guaranteed survival and development of the national industrial enterprises in the conditions of instability and the growing influence of the environment on the internal parameters of their development.
industrial enterprise, viability, functioning support, development support, stability, reliability, economic security, adaptation

Одержано (Received) 4.11.2016

Прорецензовано (Reviewed) 24.11.2016

Прийнято до друку (Approved) 28.11.2016

УДК 351.746:007:658:001.8

О.І. Волот, доц., канд. екон. наук

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

Методологічні аспекти безпеки інформаційних потоків підприємства

Запропоновано методичне підґрунтя моделі побудови збалансованої системи інформаційної безпеки підприємства, описано взаємозв'язки між інформаційними потоками, визначено загрози інформаційній безпеці підприємства і оцінено вірогідність реалізації даних загроз. Доведено необхідність удосконалення існуючих методів впровадження інформаційних систем в умовах формування інформаційних потоків підприємства.

економічна безпека, модель, інформаційні потоки підприємства

Е.И. Волот, доц., канд. экон. наук

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

Методологические аспекты безопасности информационных потоков предприятия

Предложена методологическая основа модели построения сбалансированной системы информационной безопасности предприятия, описаны взаимосвязи между информационными потоками, определены угрозы информационной безопасности предприятия и оценена вероятность реализации данных угроз. Доказана необходимость усовершенствования существующих методов внедрения информационных систем в условиях формирования информационных потоков предприятия.

экономическая безопасность, модель, информационные потоки предприятия

Постановка проблеми. Зростання ролі інформаційних потоків в діяльності сучасного підприємства обумовлено наступними основними причинами. Перш за все, інформацією, яка є основним джерелом виявлення інтересів, мотивів, ідей та дій усіх учасників зовнішнього середовища, що для економічної безпеки підприємства має важливе значення. Від обсягу, швидкості та якості обробки інформації значною мірою залежить ефективність управлінських рішень, зростає значення методів управління з використанням інформаційних технологій соціальними та економічними процесами, фінансовими і товарними потоками, аналізу та прогнозування розвитку внутрішнього і зовнішніх ринків. Пошук нових методів та моделей побудови збалансованої системи інформаційної безпеки підприємства, які орієнтовані на прийняття ефективних управлінських рішень є одним з першочергових завдань для багатьох промислових підприємств на даному етапі розвитку економіки України, що обумовлює актуальність та доцільність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед праць, котрі присвячені дослідженням проблем забезпечення інформаційної безпеки підприємств, особливе місце займають теоретичні розробки О.В. Ареф'євої [1], В.В. Буряковського [2], М.І. Камлика [3], В.Л. Оргинського [4], С.М. Шкарлета [5] та інших. Однак, враховуючи наявні теоретичні розробки, проблеми удосконалення в розрізі інформаційної безпеки інформаційних потоків на підприємствах розглянуті недостатньо.